

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

УДК 72.034(477.81/.82)

DOI <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2022/2.19>

Шерстюк Р.М.

Рівненський державний гуманітарний університет

Стоколос Н.Г.

Київський гуманітарний інститут

КОСТЕЛ СВЯТОГО ІОАННА ХРЕСТИТЕЛЯ В ДУБРОВИЦІ НА ВОЛИНІ (НИНІ – РІВНЕНСЬКА ОБЛАСТЬ) – ВИДАТНА ПАМ'ЯТКА ДОБИ ПІЗНЬОГО БАРОКО

У статті крізь призму обставин функціонування римо-католицького костелу святого Іоанна Хрестителя в Дубровиці на Волині впродовж кінця XVII – початку XXI ст. досліджено стилістичну специфіку його архітектоніки, здійснено мистецтвознавчий опис його пластичного декору і центральної монументальної живописної композиції, а також реалізована спроба відповідних аналітичних узагальнень.

Методологія дослідження ґрунтується на принципах науковості, історизму, системності. Використовувалися як загальнонаукові (аналізу і синтезу, систематизації й узагальнення), так і спеціально-наукові методи, зокрема, проблемно-тематичний, хронологічний, іконографічний і стильового аналізу. Наукова новизна статті полягає в розкритті маловідомих сторінок історії римо-католицького костелу святого Іоанна Хрестителя в Дубровиці впродовж кінця XVII – початку XXI ст., мистецтвознавчому описі й аналізі його об'ємно-планувальних і стилістичних рис, пластичного декору, а також центральної (вівтарної) фрески авторства Кароля (Лукаша) Гюбеля – видатного польського художника середини – другої половини XVIII ст., ченця ордену піарів, котрий усе своє творче життя провів на Волині.

Встановлено, що за архітектурною формою костел святого Іоанна Хрестителя в Дубровиці являє собою тринавну базиліку з двома вежами та видовженим фронтоном-щитом на передньому фасаді, що в цілому відповідало загальним тенденціям розвитку пізньобарокового католицького культового зодчества Волині XVIII ст. Його художньому оздобленню були притаманні довершені твори пластичного мистецтва, зокрема зображення пунті, музичних інструментів на стінах, колонах і стелі, які, в унісон із пізньобароковою концепцією цілісності оформлення інтер'єру храму, були як необхідними елементами його наповнення, так і ключовими засобами втілення провідних художніх ідей, запорукою архітектурно-мистецької виразності. Органічним елементом архітектурного ансамблю піарського костелу в Дубровиці є монументальна живописна композиція авторства Кароля (Лукаша) Гюбеля, що знаходиться у вівтарі. Підсумовано, що костел святого Іоанна Хрестителя в Дубровиці є яскравим прикладом тісної взаємодії архітектури, скульптурного декору, монументального настінного розпису, які творили його цілісну пізньобарокову художньо-стилістичну програму.

Ключові слова: Волинь, римо-католицький орден піарів, Дубровиця, сакральне мистецтво, пізнє бароко, стуккові пластичні композиції, фреска.

Постановка проблеми. В останні десятиліття в Україні з'явилася низка досліджень, автори яких переконливо аргументують, що представники римо-католицьких чернечих авторів відіграли вагомий роль в укоріненні на її теренах культурно-мистецьких набутоків західної цивілізації. І хоча це

була органічна ланка їхньої місіонерської праці, спрямована на реалізацію постулатів потридентської реформи, позаяк вона стала суттєвим чинником якісних зрушень у розвитку вітчизняного сакрального мистецтва. Водночас слід визнати, що до останнього часу на маргінесах вітчизняних

наукових досліджень залишалася художньо-мистецька праця одного з римо-католицьких орденів, а саме піарів, який 1684 р. заснував у Дубровиці на Волині один зі своїх осередків. Хоча його вплив на освітньо-культурний простір краю впродовж приблизно 140 років був скромнішим, порівнюючи, наприклад, з домініканцями, єзуїтами чи тринітаріями, однак заслуговує на виважену й адекватну оцінку в контексті внеску у формування синкретичної, «православно-латинської» спрямованості української культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Духовно-мистецькі коди зовнішнього вигляду й інтер'єру нині відновлюваного пізньобарокового костелу святого Іоанна Хрестителя в Дубровиці за незначним виключенням лишаються поза науковим інтересом вітчизняних науковців. Базисними працями в цьому сенсі є студія «Монументальний живопис на Україні XVII–XVIII ст.» Павла Жолтовського [2] і «Українське мистецтво» авторства Дмитра Крвавича, Володимира Овсійчука і Світлани Черепанової [3]. Окремі історико-мистецтвознавчі рефлексії дослідників щодо архітекtonіки і художнього оздоблення інтер'єру Дубровицького костелу знаходимо в публікаціях Наталії Гром [1] і Віктора Мельника [5].

Мета дослідження полягає у з'ясуванні обставин виникнення та екзистенції видатної пам'ятки сакрального мистецтва ордену піарів на Волині – костелу святого Іоанна Хрестителя в Дубровиці, характеристик його архітектурно-просторової побудови, художньо-композиційних засад організації внутрішнього простору, а також окресленні стану їхнього збереження на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. Перший дерев'яний костел на честь святого Іоанна Хрестителя був зведений у Дубровиці ще 1684 р. маршалком Великого князівства Литовського Яном Каролем Дольським. Духовні потреби католиків-мешканців Дубровиці та їхніх співвітчужців округи цей храм забезпечував приблизно чверть століття, але 1709 р. його спалили шведи, які поверталися на батьківщину з Північної війни [16, с. 82]. Понад 30 років у Дубровиці вірогідно не було католицьких культових споруд, доки 1742 р. не завершилося зведення мурованого костелу також на честь святого Іоанна Хрестителя вівтарем на схід, розташованого неподалік русла річки Горинь. Того ж року храм освятив єпископ луцький Франциск Кобельський.

Первинний вигляд архітектурного комплексу Дубровицького піарського осередку нині не з'ясований, оскільки не виявлені як його того-

часні зображення, так і докладні описи. Але про костел, низку інших будівель уже колишнього монастиря ордену піарів, а також площу перед ними, дізнаємося з літографії Наполеона Орди «Костел і монастир піарів. Дубровиця», датованої початком другої половини семидесятих років XIX ст. [6, с. 90]. З неї видно, що на той час костел був ошатною спорудою, зведеною у стилі рококо. За архітектурною формою являв собою тринавну базиліку з двома вежами як складовими частинами його фасаду. Квадратні у плані, вони були двоярусними, стрункими, узгодженими в об'ємах із конструкцією її основної частини. Завершувалися вежі барочними кулястими ребристими верхами, які своїми формами нагадували запалені свічки. Передній фасад костелу був двоярусним, розчленованим пілястрами. По його центральній осі знаходився видовжений фронтон, що нагадував щит. Він ефектно контрастував зі стриманими формами веж [9, с. 308]. Попри те, що передній фасад споруди справляв враження піднесеності, навіть легкості, насправді її конструкція була міцною, оскільки товщина стін у деяких місцях сягала метра.

Значимими елементами оформлення інтер'єру костелу були вітраж і церковний світильник, виготовлені свого часу у Венеції. За переказами, їх ціна була такою високою, що її прирівнювали до тих коштів, які були витрачені на спорудження всього храму [5, с. 52–53]. Але ні сюжет вітражу, ні декор світильника, ні інші їх характеристики дослідникам не відомі.

Храм мав орган, виготовлений у Вільно. Але й він не зберігся. Не пошкодував час і живописних зображень низки видатних осіб, зокрема фундаторів монастиря, які були в його приміщеннях. Ідеться, зокрема, про портрети польського короля Станіслава Августа Понятовського, князів Вишневецьких, Дольських, Бжостовських, а також близько 20-ти знаних представників місцевого піарського осередку [14, с. 37].

Одне з чільних місць у пізньобароковій ідейно-естетичній програмі художнього оформлення католицьких сакральних споруд займав скульптурний декор, а саме стуккові композиції на стінах і статуарна пластика (на фасадах та у вівтарях). Показовим прикладом оздоблення пізньобарокових інтер'єрів пластиком в техніці стукко є скульптурний декор Дубровицького піарського костелу. Відомо, що свого часу окрасою його внутрішнього простору була поліхромна скульптура (нині втрачена), а також пишна орнаментика, зокрема багато елементів декору – різьблення та ліпнина, що

мали форму мушлі («gocaille»). Високохудожніми скульптурними творами доби пізнього бароко є фігурки путті, що й дотепер прикрашають стелю, стіни, хори і колони цього парафіяльного храму. Всього їх збереглося близько 50-ти. Окремі стуккові композиції складаються з барельєфних зображень цих крилатих немовлят, а деякі містять лише їхні голівки. Найбільш досконалі горельєфи путті нині знаходяться у вівтарній частині і центральному нефі Дубровицького костелу.

У Дубровицькому костелі рельєфні пластичні композиції гармонійно поєднуються зі структурними елементами споруди, утворюючи синтез, в якому виняткового значення набуває вишуканий архітектурно-ліпний декор. Це яскраво простежується на прикладі художнього оздоблення його хорів, що складається з двох центральних (на верхньому і нижньому ярусах) і дванадцяти бічних (по шість з кожного боку) скульптурно-рельєфних зображень у картушах.

На верхньому ярусі центральної композиції знаходиться орган – основний музичний інструмент доби бароко, на якому акомпанує янгол. Біля нього – ще один, котрий тримає музичні ноти. Нижній ярус заповнює зображення пари янголів із горнами в руках.

По обидва боки центральної композиції містяться зображення різних музичних інструментів у картушах: корну – мідного духового інструменту, відомого ще з часів Стародавнього Риму, який використовувався під час військових походів, різних урочистостей, зокрема світських церемоній; віоли – струнного смичкового музичного інструменту, доволі поширеного в добу бароко; арфи, що набула популярності за Середньовіччя та Відродження; кіфари – найбільш розповсюдженого музичного інструменту в Стародавній Греції; барокової лютні – струнного щипкового інструменту; римських туб; тромбона; фаготу і кларнета – дерев'яних духових музичних інструментів, які на початку XVIII ст. увійшли до складу оперних оркестрів.

Думається, що композиція з цих пластичних елементів декору Дубровицького костелу сповнена глибоко символічного змісту. Якщо врахувати, що в естетиці богослужіння Римо-Католицької Церкви склалася така музична система, де музика переважала над словом [4, с. 107], то цілком вірогідно, що вона підкреслює особливу роль музики в латинській літургії. Водночас введення до скульптурного рельєфного оздоблення цієї частини храму зображень різних музичних інструментів надає йому дещо світського характеру,

зближує з декором інтер'єрів магнатсько-шляхетських палаців доби бароко і рококо. Воно фіксує своєрідний «відгомін складної і багатой художньої культури Західної Європи XVIII ст.» [2, с. 134].

Особливе місце в оздобленні римо-католицьких культових споруд у XVIII ст. посідав монументальний живопис, оскільки він «ніби об'єднував помпезну різноманітність пишних інтер'єрів в єдину цілісність» [2, с. 122]. За Павлом Жолтовським, його твори яскраво відображали сучасну їм епоху. У стилістичному аспекті це – твори пізньобарокового монументального живопису, які в першій половині XVIII ст. поширилися не лише на своїй батьківщині – Італії, а й у Нідерландах, Німеччині, Чехії, Речі Посполитій.

З усіх релігійних зображень, які свого часу були окрасою Дубровицького костелу, до наших днів збереглася тільки одна в центральній частині його апсиди. Це – твір видатного майстра живопису Кароля Гюбеля (отця Лукаша) (1722–1793 рр.). Він жив і працював у Любешівському монастирі піарів, де впродовж тривалого часу оздоблював його костел і приміщення колеґіуму. Кілька років життя та праці (від 1755 р.) отець Лукаш – піар і водночас художник присвятив оформленню інтер'єру костелу в Дубровиці. Тут виконав значний об'єм робіт, зокрема написав низку ікон, понад два десятки портретів добродійників ордену і духовних осіб [13, с. 18-19].

Прямокутна за формою, розмірами 4,65×1,97 м, фреска Кароля Гюбеля відтворює сцену хрещення Ісуса Христа Іоанном Хрестителем у річці Йордан, описану в Новому Заповіті: «А охрестившись, Ісус зараз же вийшов з води. І ось розкрилось Йому небо, і Він побачив Духа Божого, який спускався, мов голуб, і зійшов на Нього. І голос пролунав з неба: «Це Син Мій любий, що його я вподобав»» (Мт., III, 16–17).

В центрі композиції знаходяться дві постаті – Іоанна Хрестителя й Ісуса Христа. Святий Іоанн стоїть на березі річки Йордан, тримаючи в руці свій іконографічний атрибут – жезл-посох у вигляді довгого тонкого хреста, а Христос – по щиколотки у воді з молитовно складеними руками. Над головою Ісуса зображений голуб – символ Святого Духа, а зверху, на хмарах – чотири янголи, котрі є свідками Його хрещення. Правдоподібності цієї біблійної події надає автентичний східний пейзаж із незначною рослинністю на задньому плані.

Фреска виконана в приглушених, пастельних тонах, що є прикметною рисою колористики доби пізнього бароко; автором використані переважно блакитний, оливковий, сірий, рожевий і тера-

готовий кольори. Ще одним виявом у ній візуально-чуттєвого, навіть «плотського» мистецтва доби бароко (за висловлюванням Д. Крвавича) є кремезність фігур зображених, натуралізм і пластична вимодельованість окремих частин їхніх тіл. Водночас у фресці типовими для мистецтва бароко є драпірування одягу Іоанна Хрестителя та Ісуса Христа, які «виконують роль ніби усамостійнених пластичних чинників, їх широкі площини і ламані грані нагадують бляху або зіжмаканий папір» [3, с. 86].

Іконографічно ця фреска подібна до інших творів сакрального мистецтва латинської традиції, приміром, мармурового рельєфу Донателло «Хрещення Христа» (1425 р.) або картини Андреа Вероккіо «Хрещення Христа» (1472–1475 рр.), написаній за співучасті його учня Леонардо да Вінчі.

У 30-х рр. XIX ст., згідно розпоряджень російської царської адміністрації, піарський костел святого Іоанна Хрестителя в Дубровиці був переведений у статус парафіяльного. За Другої Речі Посполитої на тлі відчутного похвалення життя місцевих римо-католиків у їх середовищі виник намір реставрації споруди костелу. Цьому сприяло те, що в країні розгорнулися масштабні роботи з вивчення стану пам'яток архітектури, зокрема культових споруд Римо-Католицької Церкви, та їх наступної реставрації. Тоді Дубровицький костел був ретельно обстежений, частково оновлений, але продовженню цієї справи завадив початок Другої світової війни.

Після встановлення на західноукраїнських землях радянської влади восени 1939 р. Дубровицький костел було закрито і піддано значним руйнуванням. У повоєнний час споруда колишнього Дубровицького костелу то стояла пустою, то використовувалася для різних господарських потреб. Зокрема відомо, що певний час у ній був склад споживчого товариства [15, с. 19–20]. Здавалося, все йшло до її невідвортної руйнації, але одним із виявів розгортання краєзнавчої і пам'яткоохоронної справ 1970–1980-х рр. була постанова Ради Міністрів Української РСР від 6 вересня 1979 р. «Про доповнення списку пам'яток містобудування і архітектури, що перебувають під охороною держави». Оскільки ж костел святого Іоанна Хрестителя було визнано пам'яткою архітектури національного значення за охоронним номером 1497 [10], то постало питання його реставрації.

Наступного, 1980 р. Державним комітетом Української РСР у справах будівництва та Рів-

ненським обласним відділом у справах будівництва і архітектури були затверджені документи з визначення охоронної зони цієї пам'ятки [7]. За цим документом, в охоронній зоні Дубровицького костелу Іоанна Хрестителя на підставі «Тимчасової інструкції» з організації охоронних зон і зон регулювання забудови для пам'яток культури Української РСР, заборонялися нове будівництво, знесення, добудова або перебудова існуючих споруд, які не були пам'ятками архітектури, демонтаж або зміна форм руїн, прокладення нових шляхів, влаштування водоймищ, порубка дерев і чагарників, а також самовільне їх насадження, розорювання земель, проведення будь-яких археологічних досліджень, а також зміна зовнішнього та внутрішнього виду пам'ятки тощо [7, с. 2].

Реставрація будівлі колишнього костелу коштом держави реалізувалася на початку 1980-х рр. із метою створення в ній нової експозиції місцевого краєзнавчого музею, але через низку значних її недоліків невідвортно втрачала ошатність. Її дах місцями протікав, стіни вкривалися брудними плямами, з них осипався тиньк. Відсутність опалення споруди призвела до того, що інтер'єр колишнього костелу продовжував зазнавати втрат, зокрема через поширення грибка. Він нищив його стуккову ліпнину й інші рештки декору.

Позитивні зміни стану цієї пам'ятки архітектури національного значення почали відбуватися після 1992 р., коли в Дубровиці була зареєстрована римо-католицька парафія, а споруда костелу була передана в її розпорядження [8]. В 1999 р. за ініціативи Національного Інституту польської культурної спадщини за кордоном POLONIKA була проведена часткова реставрація костелу. Керівником цих робіт було призначено Р. Ярошевича, а відповідну документацію розробив А. Залевський. Це стосувалося переважно його інтер'єру, зокрема елементів декору. Особливу увагу його спеціалісти приділили реставрації фрески хрещення Іоанном Хрестителем Ісуса Христа, яка була у стані руйнації. Ця робота тривала протягом вересня – листопада 1999 р. [1, с. 194].

На початку третього тисячоліття споруда костелу потребувала ще значних зусиль із боку реставраторів. Надії на його відновлення мешканці Дубровиці поклали на державу у зв'язку з підготовкою до відзначення 1000-річчя її заснування [12]. Вони були небезпідставними, оскільки спиралися на розпорядження Кабінету міністрів України від 8 жовтня 2004 р. за № 723-р «Про підготовку та відзначення 1000-річчя заснування

м. Дубровиці Рівненської області», а також «План заходів з підготовки до відзначення 1000-річчя м. Дубровиці Рівненської області» (2005 р.). За ними, з державного бюджету на реставрацію місцевих церкви Різдва Богородиці та костелу Іоанна Хрестителя передбачалося виділити 1 млн гривень [11]. Оскільки ж кошти на цю справу так і не надійшли, а питання фінансування реставрації костелу тривалий час залишалося відкритим, то з 2013 р. нею опікуються місцева влада, римо-католики Дубровиці, а також співвітчизники з інших місцевостей України і Польщі. Хоча ця справа просувається повільно, але її результати очевидні як щодо зовнішнього вигляду споруди, так і інтер'єру. Більшість збережених елементів скульптурного декору, зокрема стуккової ліпнини, а також статуарної пластики вітварів, уже набули стану, наближеного до автентичного. Й хоча наслідки колишніх масштабних втрат оформлення інтер'єру костелу ще очевидні, але він поступово повертає риси того образу, якого надавали йому митці в середині XVIII ст.

Наукова новизна результатів дослідження полягає як у систематизації наявного на сьогоднішній день у вітчизняному мистецтвознавстві емпіричного матеріалу про композиційні прийоми та пластичні засоби костелу святого Іоанна Хрестителя в Дубровиці на Волині, так і спробі здійснення аналітичних узагальнень щодо їх теоретичного обґрунтування.

Висновки. Планувальней об'ємно-просторове вирішення костелу святого Іоанна Хрестителя в Дубровиці в цілому відповідало загальним тен-

денціям розвитку пізньобарокового католицького культового зодчества Волині XVIII ст. За архітектурною формою цей храм являє собою тринавну базиліку з двома вежами та видовженим фронтоном-щитом на передньому фасаді. Характерною рисою творення сакрального простору костелу святого Іоанна Хрестителя в Дубровиці був синтез мистецтв. Зокрема, структурні елементи споруди органічно поєднувалися з рельєфними пластичними композиціями в техніці стукко. Високохудожніми скульптурними творами доби пізнього бароко є фігурки путті, що й дотепер прикрашають інтер'єр цього парафіяльного храму. Водночас унікальною є центральна (вівтарна) фреска костелу, не лише з погляду її автентичності та художньої цінності, але й збереженості, оскільки вона – єдина вціліла на Волині монументальна живописна композиція авторства Кароля (Лукаша) Гюбеля. Характеризується вона прикметними рисами образотворення доби пізнього бароко: «плотською» пластичною вимодельованістю фігур, специфічним драпіруванням одягу та відповідною колористикою. Отже, є підстави для твердження про тісну взаємодію архітектури, пластичного декору, монументального настінного розпису Дубровицького костелу святого Іоанна Хрестителя, які творили його цілісну пізньобарокову художньо-стилістичну програму. Нині цей храм, що є пам'яткою архітектури національного значення доби пізнього бароко, завдяки небайдужості місцевої влади і вірян України і Польщі, переживає процес ревіталізації.

Список літератури:

1. Гром Н. Реставрація та консервація пам'яток історії та культури (на прикладі костелу Святого Івана Хрестителя, м. Дубровиця). *Наукові записки Рівненського обласного краєзнавчого музею. Збірник наукових праць. Вип. XIV* : матеріали наукової конференції, присвяченої 120-річчю музейної справи на Рівненщині. Рівне : Дятлик М., 2016. С. 193–194.
2. Жолтовський П.М. Монументальний живопис на Україні XVII–XVIII ст. К. : Наукова думка, 1988. 158 с.
3. Кравич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво : навчальний посібник у 3 ч. Львів : Світ, 2005. Ч. 3. 268 с. + 80 вкл. іл.
4. Лазаревич Є. Літургійний спів «західної» традиції: естетичний аспект та проблема музики в сучасній літургії. *Наукові збірники Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка*. 2017. Вип. 40. С. 106–118.
5. Мельник В. Дубровицький монастир піарів – визначний культурний та освітній осередок Волинського Полісся XVIII–XIX століття. *Наукові записки Рівненського обласного краєзнавчого музею. Збірник наукових праць*. Випуск XVI. Частина 2. Рівне : Дятлик М., 2015. С. 51–55.
6. Наполеон Орда і Україна : альбом: до 205-річчя від дня народження / авт. проекту: П. Сачек, Я. Кравченко; авт. вступ. ст. Я. Кравченко; ред.: А.-М. Волосацька, А. Кроха. К. : Оранта Арт Бук ; Львів : ЛННБУ, 2014. 204 с., іл.
7. Охоронна зона пам'ятника архітектури (копія). Костьол 1740 р. м. Дубровиця Дубровицького району Рівненської області. Державний комітет Української РСР у справах будівництва. Рівненський обласний відділ у справах будівництва і архітектури. 1980. 4 с.

8. Охоронний договір на передачу костелу у м. Дубровиця. Рівне, 1997. 4 с.
9. Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР: ил. справ.-каталог : в 4 т. Т. 3 / редкол.: Г.Н. Логвин (отв. ред.) и др. К. : Будівельник, 1985. 337 с.
10. Паспорт пам'ятника історії та культури СРСР костелу Іоанна Хрестителя Ровенської області, Дубровицького району, м. Дубровиця. К. : Держбуд УРСР, 1980. 4 с.
11. План заходів з підготовки та відзначення 1000-річчя заснування м. Дубровиці Рівненської області на 2005 рік. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723-2004-%D1%80#Text>.
12. Розпорядження Кабінету міністрів України № 723-р «Про підготовку та відзначення 1000-річчя заснування м. Дубровиці Рівненської області» від 8 жовтня 2004 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723-2004-%D1%80#Text>
13. Шеретюк Р.М. Кароль (Лукаш) Гюбель (1722–1793): художник у чернечому вбранні : історико-мистецтвознавче видання. Рівне : РДГУ, 2017. 62 с.
14. Aftanazy R. Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej: w 11 t. Wrocław – Warszawa – Kraków: Zakład im. Ossolinskich, 1991. Cz. 1. Wielkie księstwo Litewskie. Inflanty. Kurlandia. T. 2. Wojewódstwa brzesko-litewskie, nowogródzkie. 474 s.
15. Bujnowski J. Dąbrowica na Wołyniu... kiedyś. Warszawa, 2014. 117 s.
16. Taraszkiewicz J. Pierwsze stulecie zakonu pijarów na ziemiach Rzeczypospolitej Obojga Narodów (1642–1740). Gdańsk : Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2015. 362 s.

Sheretiuk R.M., Stokolos N.G. CATHOLIC CHURCH OF SAINT JOHN THE BAPTIST IN DUBROVYTSIA TOWN IN VOLYN REGION (TODAY – RIVNE REGION) IS A PROMINENT LANDMARK OF THE LATE BAROQUE ERA

The article studies the stylistic specific features of the Roman Catholic Church of Saint John the Baptist in Dubrovysia town of Volyn region with regard to the circumstances of its functioning during the end of the XVII – beginning of the XXI centuries. It also reviews plastic decor and central monumental painting composition from the perspective of fine art with an attempt to make corresponding analytical generalizations.

The research methodology is based on the principles of scientificity, historicism, systemicity. There have been used both general scientific (analysis and synthesis, systematization and generalization) and special scientific methods, in particular; problem-based thematic, chronological, iconographic and method of style analysis. A scientific novelty of the article lies in revealing the unknown pages of the history of the Roman Catholic Church of Saint John the Baptist in Dubrovysia during the end of the XVII – beginning of the XXI centuries, in the art review and analysis of its spatial planning and stylistic features, plastic decor, as well as central (around the altar) fresco by Karol (Lukasz) Hubel, an outstanding Polish artist of the middle – second half of the XVIII century, a monk of the Piarist Order, who spent his entire artistic life in Volyn region.

It is established that in architecture the Catholic Church of Saint John the Baptist in Dubrovysia is a three-aisled basilica with two towers and an elongated pediment shield on the front facade, which generally corresponded to the general trends in the development of the Late Baroque Catholic Church architecture of Volyn region in the XVII century. Its artistic design has been characterized by perfect works of the plastic arts, in particular images of putti, musical instruments on walls, columns and ceiling, which, in tandem with the Late Baroque concept of the integrity of temple interior design, were both necessary elements of its filling and key tools of embodiment of artistic ideas, essential for architectural and artistic expressiveness. The organic element of the architectural ensemble of the Piarist Church in Dubrovysia is the monumental painting composition by Karol (Lukasz) Hubel, located in the altar. To sum up, it may be said that the Catholic Church of Saint John the Baptist in Dubrovysia is a vivid example of the close interaction of architecture, sculptural decor, monumental wall painting, which created its holistic artistic and stylistic program of the Late Baroque era.

Key words: *Volyn, Roman Catholic Piarist Order, Dubrovysia, sacred art, Late Baroque, plastic compositions of artificial marble, fresco.*